

ДО ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
/СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ/

Д О К Л А Д

от

от Весела Гълъбова-Илиева,
заместник-председател на Районен съд - Варна,
Национално лице за контакт по граждански дела на
Националната съдебна мрежа по граждански и търговски дела

и Валентина Бошнякова-Събинска,
съдия в Окръжен съд - Смолян,
Национално лице за контакт по търговски дела на
Националната съдебна мрежа по граждански и търговски дела

Уважаеми членове на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет,

С решение на Висшия съдебен съвет по Протокол № 25, т. 41 от заседание на Съдийската колегия, проведено на 26.07.2023 г. бях командирована за участие в 92-та редовна среща на лицата за контакт на Европейската съдебна мрежа, проведена на 04 и 25 септември 2023г. в гр. Мадрид, Испания. Основаната тема на срещата беше приложението на **Регламент (ЕО) 4/2009** на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка /Регламента за издръжка/.

Срещата се проведе по предварително определен дневен ред, който включваше за 04.09.2023г. обновяване на информацията за платформата iSupport, за предстоящите дейности на Европейската съдебна мрежа, за актуалната практика по Регламента за издръжка и статистиката по регламента; презентации от страна на Испания за дейността на испанския централен орган, ролята на испанската „държавна адвокатура“, на испанската прокуратура и на испанските съдебни служители за събирането на вземания за издръжка, за вътрешните мрежи за международно сътрудничество в Испания и испанския практически наръчник за съдии по Регламента за издръжка; презентации от страна на Португалия, Полша и Франция за добрите практики при обучението на служителите от централните органи; приемане на формуляр за

споразумения по издръжката и представяне на програмата на ЕС за финансиране развитието на национални мрежи за съдебно сътрудничество. За 05.09.2023г. дневният ред включваше дискусия по предварително поставени от делегациите на държавите членки и от представителите на Европейската комисия въпроси по приложението на Регламент (ЕО) 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, както и двустранни срещи между централните органи на различните държави-членки.

От Българска страна делегацията, която взе участие в срещата, включваше съдия Валентина Бошнякова-Събинска – национално лице за контакт по търговки дела, съдия Весела Гълъбова-Илиева – национално лице за контакт по граждански дела, Калина Калудина – главен експерт, дирекция „Международна правна закрила на детето и международни осиновявания“ и Петьо Чолаков – старши експерт, дирекция „Международна правна закрила на детето и международни осиновявания“.

На 04.09.2023г. между 9.30 и 17.00 часа присъствах на срещата, проведена по предварителния дневен ред.

Срещата беше открита от представителите на Европейската комисия. Чрез видеообръщания важността на въпросите, предмет на Регламента за издръжка, беше подчертана от г-жа Ана Гайего, Главен Директор на Дирекция „Правосъдие и потребители“ към Европейската комисия и г-н Давид Вилас, Главен директор на Дирекция „Международноправно сътрудничество и човешки права“ към испанското министерство на правосъдието.

От страна на г-н Жан-Марк Пеле, iSupport координатор към Хагската конференция по международно частно право, бяха представени новостите във връзка с платформата iSupport, създадена по идея на Хагската конференция по международно частно право за улесняване международното сътрудничество при събиране на вземания за издръжка по реда на **Регламент (ЕО) 4/2009** на Съвета и на Хагската конвенция за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството от 2007г. Г-н Пеле посочи, че има голям напредък с дигитализацията, тъй като се използва системата e-Кодекс /e-Codex/, данните са криптирани, което създава сигурност в областта на защитата на лични данни. Понастоящем езиците, които се използват са английски, немски, португалски, испански, френски и шведски, предвид държавите, които засега участват в проекта, но е сравнително лесно текстовете да се преведат и на други езици. Формулярите по регламента за налични на всички езици на държавите-членки на ЕС, но тези по конвенцията – само на

няколко езика. Най-големите трудности в развитието на платформата възникват при свързването със системата e-Кодекс, като има екип от експерти, които се занимават с това. В края на м.септември ще има нова версия на iSupport, като се очакват големи улеснения при инсталацията.

От делегацията на Германия, която е страна участваща в този проект, посочиха, че от м. юни, 2023г., вече могат да изпращат iSupport съобщения през e-Кодекс., а през м. септември-октомври се очаква да започнат тестове на системата между Германия и Швеция.

След горната презентация представителите на Европейската комисия посочиха датите, темите и мястото на провеждане на предстоящите срещи на Европейската съдебна мрежа през 2024г. Същите са, както следва:

29-30 Януари в гр. Брюксел, Белгия – **Годишна среща** на представителите на Европейската съдебна мрежа;

20-21 Март в гр. Брюксел, Белгия – среща по въпросите на **Регламент (ЕС) 2015/848** на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по **несъстоятелност**;

25-26 Април в гр. Брюксел, Белгия – среща по въпросите на Европейските процедури по искове с малък интерес, европейска заповед за плащане и за европейско изпълнително основание при безспорни вземания;

23-24 Май в гр. Брюж, Белгия – **Регламент (ЕС) 2019/1111** на Съвета от 25 юни 2019 години относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца (**Регламент Брюксел IIb**);

9-10 Октомври /непотвърдени дати/ в гр. Брюксел, Белгия или в Унгария – среща по въпросите на **Регламент (ЕО) № 4/2009** на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка;

4 – 5 Декември в гр. Брюксел, Белгия – среща по въпросите на **Регламент (ЕС) 2020/1784** на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2020 година относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела („връчване на документи“) и **Регламент (ЕС) 2020/1783** на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2020 година относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела (събиране на доказателства).

Представителите на ЕК споделиха още, че практическото ръководство по приложение на **Регламент (ЕС) 2019/1111** на Съвета от 25 юни 2019 години

относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвличане на деца (**Регламент Брюксел IIb**) вече е налично на всички езици, като скоро ще изпратят запитване до контактите точки за евентуално изпращане на бройки от същото на хартиен носител. Посочиха още, че практическото ръководство по приложение на **Регламент (ЕО) № 4/2009** на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка вече е налично на европейския портал за електронно правосъдие (e-justice), но за сега е в Word-формат, като може би ще е готово за поръчване на хартиен носител до края на годината. Съобщиха, че пакетът за нови контакти точки е публикуван в платформата Circa, където вече са регистрирани всички контактни точки.

След съобщенията г-жа Халди Койт от ЕК презентира фактите образуваното през м.юни дело с-381/2023г. и отправения от белгийски съд към Съда на ЕС преюдициален въпрос, а именно: „Налице ли е съгласно Регламент (ЕО) № 4/2009 висящо производство с един и същ предмет пред друг съд, ако в Белгия се води процес за издръжка при страни бащата на детето и майката на детето, а в Германия на по-късен етап е заведено дело за издръжка от междуременно навършилото пълнолетие дете срещу неговата майка?“

Въпросът касае приложението на чл.12 от Регламента за издръжка.

След това бяха представени събраните по Регламента за издръжка статистически данни за 2022г., като се посочи, че за първи път се прави статистика за пълна изминала година, при това представена от цели 22 държави членки.

Като следваща точка от дневния ред г-жа Силвия Албертини, контактна точка на Испания и представител на испанското Министерство на правосъдието, ни запозна с дейността на испанския централен орган. Това е Главна дирекция по международноправно сътрудничество и човешки права към Министерство на правосъдието. Дирекцията е разделена на две поддирекции – Дирекция по международноправно сътрудничество и Дирекция по правни въпроси в ЕС и международни организации. В дирекцията по международноправно сътрудничество работи екипи от около 22 души, разделени на наказателна и гражданска материя. В рамките на материята има обособени групи, включително такава по издръжката, която се състои от 4 души. В дирекцията се обработват по около 250 искания на година. В работата

си са подпомагани и от Министерство на външните работи. Службата на държавния адвокат играе огромна роля в обработката на случаите от особена важност, като има правомощия да завежда дела пред съда от името на централния орган. Главната дирекция отдава приоритет на обученията и дигитализацията. Организиран се кръгли маси за обсъждане на добри практики, провеждат се обучения съвместно с двете вътрешни испански мрежи за международно сътрудничество, както и с международни мрежи, включително ЕСМ. По отношение на електронизацията приемат електронни документи, кореспонденцията по-регламента за издръжка е изцяло електронна /с изключение на държавите, които не могат по този ред/. Влагат се много финансови ресурси в е-Кодекс. Испания участва и в проекта iSupport, понастоящем в тестова среда.

Г-н Хосе Мариа Молеро Ернандес ни запозна с ролята на службата на държавния адвокат при събирането на вземания за издръжка. Това е правна структура от общата държавна администрация. Тя подпомага испанския централен орган в изпълнението на част от функциите му. Има както изпълнителни функции по признаване на чуждестранни решения за издръжка /за по-малко проблемните случаи/, така и представителни – завеждат дела от името на централния орган, като адвокатите от тази служба се явяват както пред първоинстанционния, така и пред въззивния съд. Тези служители са с много високо ниво на специализация. Някои въпроси с международен характер са извън обхват на представителната им власт – напр. за произход или развод/родителски права. Ако такъв въпрос е съчетан с издръжка, могат да дават консултации. Тяхната представителна роля е в случаите, когато въпросът касае само събирането на издръжката, т.е. вече е определена страната, която ще я дава.

Г-н Мигел Вара от португалския централен орган /част от Министерство на правосъдието/ представи техните добри практики. Централният орган провежда обучения предимно за съдебните служители, понякога за адвокати и съдии, както и за служители на самото министерство. Основният фокус е върху съдебните служители. Разположени са в столицата Лисабон, но пътуват на 23 места из страната, за да провеждат обучения. Освен това осигуряват всякаква информация, документи и т.н. Имат информационен център за съдебни служители. Използват и социалните медии, за да популяризират дейността си /беше представено информационното видео, което използват/. В техния отдел работят 6 служители, четири от които се занимават с издръжка, а другите двама с други въпроси и частично с издръжката. Като добра практика беше посочена и електронната комуникация със съда. Имат една и съща

информационна система със съда и имат електронен достъп до делата, които те са образували в съда. От скоро може да се регистрира и времето на постъпване на искането. Около 75 % от постъпилите искания в централния орган се обработват за един ден и само около 1 % – за над 15 дни /при съда е различно/. Изпращат анкета за оценка на услугите им на страните, с които работят. Участват и в проекта iSupport.

Г-жа Луиза Надстажич от полското министерство на правосъдието представи накратко полския централен орган. Той има двустранна структура – включва както отдела по семейни и юношески въпроси към Министерство на правосъдието, така и съдилищата, като те имат еднакъв статус, но различни отговорности. Министерството действа като получаващ орган и обработва постъпващите искания, а съдилищата – като изпращащ орган.

Г-н Качмаржич, главен специалист по международно правно сътрудничество в Полша и съдия в Окръжен съд Катовице презентира ролята на съда като централен орган по Регламента за издръжка. Местно компетентен е окръжният съд по местопребиваването на ищеца, но когато той са премести, се мести и подсъдността. Съдът подпомага страните при подаване на искането по Регламента за издръжка чрез оказване на помощ при попълване на формулярите, снабдяване с необходимите съдебни документи или други официални такива, осигурява необходимата правна помощ в областта на издръжката, заплаща разходите за превод на книжа, комуникира с централния орган на приемащата държава на съответния език /ако е възможно/ по електронен път, което прави процедурата по-бърза. Организирано са обучения на съдии по семейно право и на съдебни служители.

Г-жа Филиз Пири Мутлу, заместник директор на френския централен орган, презентира добри практики, свързани с обученията. Провеждат се вътрешни обучения за служителите на централния орган, от които: 1. Обучения, свързани с комуникацията и писмените процедури; 2. Редовни обучения по хагските конвенции и европейските правила; 3. Практически обучения за служителите, свързани с това как да отворят и поддържат международно досие по всички различни европейски инструменти /поддържат се както хартиени, така и електронни досиета/. По-опитните служители обучават по-младите, имат редовни вътрешни срещи, консултират се помежду си при по-тежки случаи. От централния орган се провеждат и външни обучения в партньорство с други организации.

Г-н Хавиер Форкада, висш съдия, контакта на точка на ЕСМ, на хагската конференция, на испанската мрежа за международно сътрудничество и на

мрежата ИберРед, представи дейността на вътрешните мрежи и изготвения от тях практическия наръчник за испански съдии по Регламента за издръжката. В Испания има две мрежи за международно сътрудничество – REJUE /Испанка съдебна мрежа за международно сътрудничество/ и REDUE /Испанска мрежа на експерти по право на ЕС/. REJUE подпомага испанските съдебни органи по всички искания за международно сътрудничество /изходящи или входящи/, свързани с ежедневната им дейност, както и участниците в други мрежи. Състои се от 60 специализирани съдии и има 2 направления – гражданско и наказателно. REDUE подпомага съдебните органи по въпроси, свързани с приложението на европейското право и практиката на съда на ЕС. Състои се от 18 високо специализирани съдии в шест направления – гражданско право, търговско право, наказателно право, административно и данъчно право, трудово право и общи аспекти на правото на ЕС. И двете мрежи имат свой уебсайт, организират ежегодни присъствени срещи, комуникират пряко със съдиите, както и по електронна поща. От испанските вътрешни мрежи е създаден практически наръчник по приложението на Регламент (ЕО) № 4/2009, който се състои от 114 страници и 3 приложения. Структурата му е свързана с отделните разпоредби на регламента. Съдържа и съдебна практика.

Г-жа Лурдес Родригес Рей, прокурор в испанската върховна прокуратура и контактна точка на ЕСМ представи ролята на испанската прокуратура при събирането на вземания за издръжка. Прокуратурата в Испания освен, че защитава публичния и обществен интерес в областта на наказателното право, има роля и в гражданската и търговската материя, включително в областта на издръжката. Прокурорът се намесва в специфични ситуации на международното сътрудничество като фигура на абсолютна безпристрастност. Прокурорите се стремят са подпомагат уеднаквяването на съдебната практика. Те също имат своя мрежа, чрез която много лесно откриват и предават информация. Имат и вътрешна специализация – напр. свързана с насилие основано на пола, околна среда, защита на лични данни, граждански и търговски въпроси и т.н. Прокуратурата се развива и в областта на дигитализацията. В един от най-големите райони в Испания има специфичен отдел по дигитализацията, където работят със съда и Министерство на правосъдието изцяло електронно.

Г-жа Роса Бланка Домек от испанското министерство на правосъдието презентира ролята на съдебните служители при събирането на издръжката. Става въпрос за служители, които имат функции подобни на съдебен изпълнител. Те също имат специфична мрежа от специалисти в областта на международното сътрудничество. Тя е създадена по подобие на тези на

съдиите и на прокурорите. Мрежата на служителите подпомага другите мрежи по административни въпроси. На годишните срещи на мрежите на съдиите винаги са поканени и представители на мрежата на съдебните служители. Имат и собствени годишни срещи, на които често присъстват и чуждестранни колеги. Мрежата включва 374 контактни точки в различни съдебни райони. Съдебните служители от мрежата събират материали от гражданската и наказателната материя за общия информационен юридически уебсайт на Испания – prontuario.org. Помагат в семинари, както и с разяснения на европейския портал за електронно правосъдие (e-justice). Съдебните служители имат своята роля и при събирането на издръжката по Регламента за издръжка. Когато се получи европейско решение за издръжка, което трябва да се изпълни, се свързват със съдията и ако той издаде заповед за изпълнение, се пристъпва към изпълнителни мерки и съдебния служител има право да запорира имуществото на длъжника. Преди това длъжникът бива поканен да изпълни доброволно. Преглеждат се банковите сметки на длъжника, както и се събират данни дали получава трудово възнаграждение/пенсия, дали има недвижими имоти и т.н. Ако има налични пари за покриване на вземането за издръжка, до 5 дни парите се прехвърлят по сметка на съда. Може да се сключи и споразумителен протокол за плащане. Правят се всички възможни опити да се избегне публична продажба, но ако няма други възможности, може да се пристъпи и към такава. Осигурена е безплатна правна помощ за кредиторите по издръжката, които не плащат и разноси. Ако длъжникът плати всичко, делото се прекратява и средствата се прехвърлят от сметката на съда по сметката на кредитора.

След всички презентации от страна на представителя на ЕК г-жа Халди Койт се пристъпи към предложение за приемане на формуляра за споразумение за издръжка, който беше единодушно приет.

Представителя на ЕК г-жа Мари Вотраверс напомни за европейските проекти за развитие на национални мрежи и представи каква роля биха могли да имат за централните органи. Същите могат да включват обучения по различни регламенти, да допринесат за разработка на национални практически наръчници, да спомогнат за изготвяне на информационен бюлетин, както и добавяне на относими информационни документи и връзки на интернет страницата на вътрешната мрежа.

На 05.09.2023г. между 9.00 и 14.00 часа присъствах на срещата, проведена по предварителния дневен ред, а именно дискусии по

предварително зададените от делегациите въпроси по приложението на Регламент (ЕО) № 4/2009г. /Регламента за издръжката/.

1. Когато е предявен иск за издръжка пред съда по обичайното местопребиваване на кредитора и кредиторът се премести в хода на процеса, премества ли се и компетентността на съда?

Дали в този случай сезираният съд има компетентност да се произнесе **само** по отношение на периода на издръжката от предявяване на иска до промяната в обичайното местопребиваване или за целия период както преди, така и след промяната на обичайното местопребиваване?

Ако съдът се произнася за целия период, ще трябва ли съобразно чл.3, ал.2 от Хагския протокол от 2007г. да приложи правото на държавата по новото обичайно местопребиваване за периода след промяната? (въпроси от Белгия).

От делегацията на Белгия уточниха, че по националното им право имат специфична процедура в случаи на промяна на обичайното местопребиваване и по този повод са задали въпроса.

Представителят на Словакия Милош Хатапка, който е участвал в преговорите по приемане на регламента за издръжката, разясни, че този въпрос е обсъждан. Сподели, че в Словакия има правило, съобразно което съдът трябва да преразгледа въпроса за подсъдността при промяна в обстоятелствата. Посочи, че европейското право по принцип не се придържа към този подход /напр. Брюксел I), като компетентността се проверява само в началото на процедурата. В този смисъл изрази категорично становище, че така е и по регламента за издръжката. Според него, за да не се обърка националния съдия, е добре да се промени и правото на държавите членки в този смисъл. Такава промяна е направена и във вътрешното право на Словакия. Посочи, че различна е ситуацията по Хагския протокол, а именно по въпроса за приложимото право, като трябва след промяната на обичайното местопребиваване да се прилага правото на държава членка по новото такова.

Представител на Испания обърна внимание на връзката с Хагската конвенция от 1996г. за родителската отговорност. По чл.8 компетентността на сезирания съд престава да се прилага, когато легално се прехвърли на друг съд.

От делегацията на Полша посочиха, че според тях компетентният съд към сезирането следва да запази компетентността си до края на производството /в Полското право имало такова правило/. По отношение на приложимото право смятат, че трябва да се прилага правото по новото обичайно местопребиваване съобразно чл.3 от Хагския протокол.

Г-жа Халди Койт от ЕК добави, че винаги зависи и от страните. Ако кредиторът промени обичайното си местопребиваване, трябва да уведоми съда за това. Ако страните не са съгласни съдът да продължи да разглежда делото, те могат да ограничат искането си и за по-нататъшния период /след промяната на обичайното местопребиваване/ да заявяват претенцията си пред друг съд.

2. Когато съдът е сезиран с „пакета от искания“ за родителска отговорност и издръжка и се прехвърля компетентност по Брюксел IIa/b, прехвърля ли се целият „пакет“ или само компетентността по родителската отговорност, а тази по издръжката остава при сезирания съд. Ако се прехвърля и компетентността по издръжката, приелият съд следва ли да се произнесе за целия период по претенцията за издръжка или само за периода след прехвърлянето? /въпрос от Белгия/

Представителите на Белгия споделиха, че по тяхното право могат да прехвърлят целия „пакет“ от претенции.

Според представителя на Словакия може да се прехвърли само компетентността по родителската отговорност съобразно текста на регламент Брюксел IIa/b. Сочи, че в този случай се създава неприятна ситуация, включително и когато съдът по принцип има компетентност за издръжката, но не и за родителската отговорност. В този смисъл съветва съдилищата да вземат предвид фактическото състояние, т.е. с кого всъщност живее детето. Сподели, че се надява бъдещи промени в регламентите да разрешат този проблем и да предвидят възможност съдът да спре производството и да се даде възможност на съдът сезиран с родителската отговорност да поеме и издръжката, но на този етап това не е възможно. Посочи още, че когато съдът, който приеме прехвърлената компетентност по родителската отговорност, получава допълнителна компетентност и за издръжката, но не може да я упражни, защото вече има друг сезиран съд.

Представител на Италия посочи, че разпоредбата за прехвърляне на компетентност не се използва много. Мисли, че отговорът на въпроса за прехвърлянето зависи и от основанието, на което се претендира издръжката. Когато става въпрос за чл.3, б.а и б.б от Регламента за издръжката, дори и да е в „пакет“, не може да се прехвърли компетентността, но ако основанието е по чл.3 б.в или б.г на регламента, смята че съдът, който приема компетентността, ще има както такава по родителската отговорност, така и по издръжката и те ще могат да се разгледат заедно.

Представителят на Словакия допълни, че също е имал предвид да спомени разликата между случаите по чл.3, б. а и б.б и по чл.3 б.в и б.г от Регламента, но е пропуснал. Все пак смята, че и в този случай компетентността не може да се прехвърли, но приелият родителската отговорност съд така или иначе ще придобие такава и по издръжката по чл.3 б.в и б.г.

Г-жа Халди Койт се намеси в дискусиата и обърна внимание, че директната комуникация между съдилищата е много важна. Дори когато става въпрос за компетентност по чл.3, б. а и б.б, съдиите могат да се съгласят помежду си, когато прехвърлят, т.е. може да се оттегли искането и да се предяви отново пред другия съд, за да се запази „пакета“. Изрично посочи, че Регламента за издръжка не предвижда прехвърляне на компетентност, но все пак нещо може да се измени в тази насока, като от Комисията ще помислят по този въпрос.

3. По отношение изпълнението на решения за промяна в издръжката, постановена с решение на съд от друга държава, какъв е опита на централните органи при прилагането чл.21, пар.2, т.2 и 3 от Регламента за издръжката? /въпрос от Германия/

Представителите на Германия разясниха, че според тях, ако има постановено решение за издръжка в една държава-членка и кредиторът промени обичайното си местопребиваване в друга държава членка и подаде иск за изменение на издръжката в тази държава, това ново изменящо решение следва да бъде съобразено и не може да бъде отказано изпълнение на основание чл.21, пар.2, т.2 от Регламента за издръжката. Въпреки това са получавали откази от централните органи на други държави членки за изпълнение на решението, с което се променя издръжката под предлог, че в друга държава членка по-рано е постановено друго решение по издръжката /а именно това, което вече е изменено/. В този смисъл искат да чуят мнението и на останалите държави.

Представителят на Словакия сподели, че няма такъв опит, но логиката е ясна. Може би държавата, която е постановила отказа е такава, в която се упражнява принципа *perpetuatio jurisdictiones*, а именно компетентност се проверява всеки път, когато се сезира съда. Счита, че няма основателна причина в посочения случай да се откаже изпълнение на изменящото решение.

От Ирландия изразиха съгласие с мнението на Словакия.

От Италия също посочиха, че нямат такъв опит в централния орган, но мнението им е, че ако второто решение е изменящо първото, не може да се постанови отказ на база противоречиви решения. Въпреки това, сочат че проблем на практика може да представлява преценката дали второто решение наистина представлява такова, което изменя първото, тъй като има случаи, в които име две самостоятелни решения от различни държави. Изпълняващият орган трябва да се убеди, че действително второто решение е такова, което изменя първото, а не ново различно решение.

Халди Койт също изрази мнение, че не би трябвало да има такива откази и променящото решение трябва да се изпълни. Счита, че следва да се направи преценка дали второто решение променя първото, дали длъжникът е същия, дали периодът е същия. Посочи, че може би е добра практика да се извършва проверка дали вече има предходно решение, като въпрос на сътрудничество е да се изгледят нещата.

4. При съобразяване на чл.8, пар.1 от Регламента за издръжка страните членки са помолени да споделят дали са имали случай, при който съдът по обичайното местопребиваване на длъжника вместо да признае решението за издръжка и да го изпълни, решава да измени размера на издръжката или да прекрати същата. /въпрос от Полша/

От Полша разясниха, че са имали такива случаи, когато изпращат решение за издръжка за изпълнение, но съдът на другата държава не само, че не го изпълнява, но променя решението, въпреки че кредиторът не е променил обичайното си местопребиваване. Сочат, че в полското право не е възможно това да се случи, като винаги се защитават правата на кредитора.

Представителят на Словакия заяви, че нямат практически опит по този въпрос, но ако има такива случаи, те са в несъответствие с регламента, защото получаващият орган в този случай няма никаква компетентност. Посочи, че ситуацията е различна, когато държавата, в която ще се изпълнява, е извън ЕС, като в този случай често се предпочита ново решение вместо изпълнение на старото, защото може да има по-бързи процедури.

От Германския централен орган изразиха съгласие със Словакия. Споделиха, че им се е случвало като изпълняващ орган длъжникът да поиска промяна, като в този случай го съветват да обжалва решението, което се изпълнява /ако не е влязло в сила/ или да поиска промяна в замолващата

държава /държавата по обичайното местопребиваване на взискателя, в която е постановено решението/.

От Финландия посочиха, че при тях съществува декларация за изпълняемост на решението, като в подобни случаи също съветват длъжника да поиска изменение в другата държава.

Г-жа Халди Койт сподели, че понякога в Европейската комисия получават оплаквания от граждани. Имали са подобна ситуация като посочената от Полша, а именно изпратено решение за изпълнение, а вместо това се получава намаляване на издръжката, но случаят е бил свързан с процедура по несъстоятелност срещу длъжника в страната по изпълнение. Категорична е, че при нормални обстоятелства такива ситуации не следва да възникват. Ако все пак се получи такова решение, счита, че би било основание за обжалване с мотив, че съдът няма право да го постанови.

5. Централните органи на страните членки са помолени да споделят дали са имали случаи, при които в страната, в която длъжникът има обичайно местопребиваване, е спряно изпълнението на чуждестранно решение за издръжка на основание подадена искова молба от длъжника за изменение на издръжката в друга държава членка или заявено от него намерение да подаде такава искова молба. /въпрос от Испания/

От Испания разясниха, че са имали такъв случай, при който са поискали изпълнение, но са получили уведомление, че изпълнението не може да продължи, защото се очакват промени в решението чрез постановяване на ново решение.

Представителят на Словакия посочи, че в казуса има няколко елемента. Първият е, че централният орган решава проблеми, които не са от неговата компетентност и това се случва често. Другият е, че процедурата по изпълнение е изцяло по националното право и ако то позволява такова спиране на изпълнението, нищо не може да се направи. Въпреки това, не трябва централният орган да взема решението дали да продължи с изпълнението. Сподели още, че по словашкото право в такава ситуация не може да се спре изпълнението, но въпреки това счита, че спирането би могло да е логично, тъй като имат правило, че платената издръжка не се връща и ако има такава възможност за промяна/прекратяване на издръжката, няма да могат да се възстановят сумите.

От Германия споделиха, че са имали подобен случай. Изпратили са решение за изпълнение, като в отговор са получили искане за изменение, но не пред немския съд.

От Хърватска изразиха мнение, че дори и да има промяна в решението, то тя ще е за в бъдеще, като процедурата по изпълнение следва да продължи.

От Финландия посочиха, че при тях само декларацията за изпълняемост не е достатъчна да се спре изпълнението, но ако се представи изменящо издръжката решение, би могло. В други случаи задържат сумата за издръжката до постановяване на променящото решение.

Според представителите на Полша спирането на изпълнението противоречи на целите на регламента за бързо и ефективно получаване на издръжка. За да се спре изпълнението, считат, че вече трябва да има заведено дело за промяна от длъжника, а дори и постановено решение по същото.

Представителката на Ирландия, която също е присъствала на преговорите по приемане на регламента, сподели, че още тогава е повдигнат въпроса за хармонизиране на нормите по изпълнението, но са преценили, че на този етап не е удачно, а може би по-късно.

Г-жи Халди Койт напомни, че наистина изпълнението се регулира от националното право на всяка държава членка и все пак, счита, че само декларация за намерение да се пристъпи към изменение на издръжката не следва да е достатъчно за спиране на изпълнението. Счита за добра практика посочената от Финландия възможност, вместо да се спира изпълнението, да се задържат средствата за издръжката /напр. по сметка на съда/, докато излезе новото решение.

6. От перспективата на молеща страна членка: Достатъчно ли е електронно копие или хартиено копие на решението с електронен подпис да задоволи изискванията за автентичност на решението според националното право на съответната страна? В такъв случай, страните са помолени да споделят дали такива документи заедно с приложение 1,2,3 и 4 от регламента се приемани за изпълнение от другите страни членки.

От перспективата на замолената държава: Как се приемат документи от друга държава заедно с приложение 1,2,3 и 4 от регламента, които са изпратени електронно или на хартия, но с електронен подпис? Може ли да се започне

процедура по изпълнение електронно, включително когато се касае за решения от друга държава членка? /въпроси от Германия/

От Германия разясниха, че са получавали искания, които са изцяло подписани електронно. Посочват в качеството си на искаща държава, че решенията за издръжка следва да са само хартиени копия. Посочват, че има някои органи /включително централния орган/, които са задължени да изпращат електронно документи, освен когато законът предвижда и хартиено копие. Посочват, че сега са в период на преход така, че Централният орган винаги иска и хартиено копие на решението и приложенията към регламента.

От Франция посочиха, че още работят с хартиени копия и мастилени подписи. Сочат, че е необходимо доверие в автентичността на електронния подпис и смятат, че системата e-Кодекс ще изпълни изискванията за проверка на автентичността. Сочат, че ако съдебен изпълнител във Франция получи документ, подписан с електронен подпис, което отговаря на изискванията на регламента, не виждат проблем, но самите те не са още толкова напреднали. Посочиха, че след ковид-пандемията работят с електронна поща, но в областта на правосъдната система още не работят електронно.

От Финландския централен орган споделиха, че нямат много опит с електронните документи, но приемат и такива. Съдия от Финландия разясни още, че всеки съдия сам преценява какви документи да приеме и че той би приел електронни документи. Сподели още, че имат електронна система и подписват с електронни подписи, но нямат електронен печат.

От Испанския централен орган посочиха, че издават електронни документи, но някои централни органи не им ги приемат.

От Белгия споделиха, че имат законодателство за електронизацията, но имат нужда и от хартиени копия или поне сканирани документи с подпис на хартия.

От страна на България разясних, че също имаме ново законодателство във връзка с електронизацията, че съдилищата имат електронна система и актовете на съда се подписват с квалифициран електронен подпис, както и че се приемат документи, депозираны по електронен път и подписани с квалифициран електронен подпис. Въпреки това и понастоящем съществуват противоречиви мнения по някои въпроси.

От Латвия посочиха, че имат платформа, на която са дадени подробни разяснения във връзка с електронните подписи и електронните документи.

Г-жа Халди Койт напомни, че има списък във връзка с електронизацията в държавите-членки, чиято последна версия е от месец септември 2021 г. и ако има някакви новости от този момент, комисията следва да бъде уведомена. Посочи също така, че според IDAACS, ако във вътрешното право се приемат документи с електронен подпис, трябва да се приемат и международни такива стига да отговарят на съответното изискуемо ниво – напр. квалифициран електронен подпис.

7. Могат ли да бъдат изпълнени по реда на Регламента за издръжката решенията по други вземания, свързани с издръжката, като например вземания за лихи, съдебни разноси, разходи, свързани с бременност или раждане и др.? Ако подлежат на изпълнение, кога трябва да стане това – заедно с издръжката или след като е събрано вземането за издръжка? Ако не подлежат на изпълнение по този ред, каква е процедурата за изпълнението им? /въпроси от Полша и Белгия/

От Полша разясниха, че има практика на някои държави да отказват да изпълняват такива вземания, докато в Полша могат да се изпълняват.

От Белгия уточниха, че с въпроса са имали предвид друг вид разходи – такива за образование, за лаптоп и т.н., по отношение на които се изисква разрешение от другия родител.

От страна на България представителят на Министерство на правосъдието Калина Калудина сподели за случай, в който българският съд е отказал изпълнение по отношение на вземането за съдебни разноси. Разясниха, че в централния орган първо е получено искането за изпълнение на решение в частта за издръжката, а после второ искане за изпълнение на решението в частта за присъдените разноси. Преценили са, че следва да вървят заедно и са ги изпратили по компетентност. Съдът е отхвърлил искането за изпълнение на вземането за разностите, тъй като са присъдени в полза на майката, а кредиторът по вземането за издръжката е друг – детето, като допълнително е мотивирано, че не е ясно каква част от разностите касаят производството по развода и каква част касаят производството в частта за издръжката на детето.

От Германия изказаха мнение, че щом не са в обхвата на регламента, не може да се изпълнява вземането за разходите, които са посочени от Белгия. По

отношение на лихвите посочиха, че тази дискусия съществува, но когато лихвата е в някакъв фиксиран за различните държави размер, съществуват затруднения с изчислението ѝ, като освен това трябва да се изчисли и периода. Също така, ако плащането минава през централния орган и трябва да се превалутира, стои въпроса коя сума е релевантна – платената от длъжника към централния орган или тази, която реално е достигнала до кредитора. Проблем има и, ако плащането не покрива целия дълг. В такъв случай в Германия се погасяват първо разноските, после лихвите и накрая главното вземане, но как е в другите държави? Поради всички тези неясноти централният орган на Германия се фокусира върху изпълнението на основното вземане за издръжката, което е от особен интерес.

От Ирландия посочиха, че във вътрешното право имат разпоредба, че се изпълняват и вземанията за лихви и разноски, но все пак се фокусират върху плащането на издръжката.

Представителят на Словакия посочи, че философията на европейските регламенти е такава, че освен решенията по главните вземания, на изпълнение подлежат и съдебните разноски. Все пак не съществува задължение вземането за разноски да се изпълнява заедно с основното вземане – може всякак, може само за издръжката, само за разноските, както и няма значение кой е кредиторът. Последното е въпрос на процесуална легитимация. Ако не детето е направило разноските, а майката, това не е причина за отказ. По отношение на останалите плащания сочи, че при преговорите по приемане на регламента е поставен въпросът „какво е издръжка“ в различните държави, като дори изрично са изключени някои вземания – от наследство и застраховка, но няма дефиниция, освен че произлиза от семейна връзка. Сочи, че е малко раздвоен дали въпросът „Какво е издръжка“ следва да остане на националното право или Съда на ЕС следва чрез практика да определи автономно понятие, т.е. какво се включва в издръжката. За сега счита, че всичко, което според националното право представлява издръжка, трябва да се приеме за такава, напр. в Словакия разноските на неомъжената майка, свързани с раждането на детето, са част от издръжката.

От Полша изразиха съгласие, че съобразно Регламента всички разноски подлежат на възстановяване. По отношение на понятието „издръжка“ считат, че трябва да се остави на тълкуване на всеки съд, който може да отхвърли искане за изпълнение, ако прецени, че вземането не се включва в „издръжката“.

От Италия изразиха мнение, че националното законодателство не следва да е правилния начин за преценка какво се включва в понятието „издръжка“. Считат, че това е автономно понятие и Съдът на ЕС трябва да го тълкува. В този смисъл, ако съдът има съмнения, трябва да отправи преюдициално запитване, особено ако става въпрос за деца.

От страна на България г-жа Калудина доразви поставения от нея по-рано въпрос като попита дали за родителя като кредитор е приложима безплатната правна помощ.

Г-жа Халди Койт посочи, че доколкото съобразно чл.46 от Регламента безплатната правна помощ се предоставя, когато вземането произтича от отношенията родител-дете, дори и да касае само разноските, би трябвало да се прилага. По отношение на понятието „издръжка“ също счита, че е добре да се направи преюдициално запитване. Изрази съгласие с представителя на Словакия, че по отношение на вземането за съдебни разноски се прилага процедурата по регламента независимо дали е поискано заедно с изпълнение на вземането за издръжка или отделно.

8. Държавите членки са поканени да споделят дали съобразно националното им законодателство се изискват някакви допълнителни документи или задължителни стъпки за започване на процедурата по изпълнение. /въпрос от Кипър/

От Кипър разясниха, че по тяхното законодателство са необходими такива допълнителни елементи – искане, доказателство за връчване на решението, клетвена декларация /афидавит/. Ако не може да се представи последната, се отказва изпълнение.

От Франция посочиха, че по принцип изискват разписка за връчването, но естествено съществуват трудности при представяне на чуждестранни документи и съдебният изпълнител може да извърши преценка.

От Германия посочиха, че също изискват да има връчване на длъжника. Затова централният орган винаги изисква такова доказателство. Считат, че е добре да има и това като Приложение към регламента.

От Белгия споделиха, че ситуацията при тях е като във Франция.

Халди Койт изрази мнение, че трябва да се прави разлика между необходимите по националното законодателство изисквания за изпълняемост и това какво се изисква за започване на процедура по изпълнение. По принцип целта на Регламента за издръжката е да се забърза процеса, тъй като по време на изпълнението може да има много препятствия. Посочи, че европейската комисия би могла да обсъди необходимостта от минимална хармонизация по отношение на изискуемите документи за започване на изпълнението, като наистина най-лесно ще е да се добави нещо към Приложенията по регламента.

9. Делегациите на страните членки са помолени да споделят как тълкуват чл.21, пар.2 от Регламента /въпрос от Португалия/

От Португалия бе дадено предварително разяснение, че е налице разлика в езиковите версии на регламента в посочената разпоредба, която е преминала и в изготвения практически наръчник по приложението му /в българската версия се касае за текста „ ако правото да се получи изпълнение на решението, постановено от съда по произход, е погасено по давност“/. Сочат че в някои версии се говори за един институт, а в други за два. Посочиват, че и преди са поставили въпроса за евентуална грешка в превода, но от страна на Комисията е изразено становище, че не се касае за грешка в превода, а за различен смисъл, който се влага от различните езици в сочените понятия.

В рамките на срещата Португалия посочиха, че все пак считат, че има грешка в превода, защото в португалската и испанската езикова версия на регламента има различия.

От Испания подкрепиха изложеното от Португалия. Посочиха, че Регламентът е над националния закон, но той не посочва правилно концепциите на тези две понятия.

От Италия посочиха, че също имат този проблем, тъй като имат две концепции, а регламентът покрива само една от тях.

Представителят на Словакия сподели, че идеята при преговорите е била да се отнася към правото на изпълняемост, а не към загубата на правото. Заради различните национални правни системи са се опитали да намерят подходящи думи.

Халди Койт подчерта, че трябва да се има предвид, че Регламентът е над националното законодателство, т.е. концепцията на ЕС не може винаги да съвпада с националната и трябва да се тълкува.

С този въпрос приключи дискусиата по предварително зададените въпроси, доколкото времето се оказа недостатъчно за всички.

Преди закриване на срещата думата беше дадена на представител на Великобритания, поканен като гост. Същият посочи, че има случаи, при които са получили отказ от изпълнение, макар че процедурата е започнала преди края на транзитния период за Великобритания. Припомни, че в такива случаи, процедурата следва да продължи по Регламента за издръжката, а ако е започнала след края на транзитния период следва да продължи по Хагската конвенция за издръжката. Помоли това да бъде напомнено на съдиите от държавите членки на ЕС.

Халди Койт посочи, че се надява практическия наръчник по прилагане на Регламента за издръжката са помогне и в това отношение.

След това се закри тази част от сесията.

От 14.00 часа бяха насрочени двустранни срещи между представителите на Централните органи, в които не участвахме, тъй като единствената такава, заявена от България, бе отпаднала от графика.

Приложение: Програма на срещата

С уважение:

Весела Гълъбова-Илиева

Валентина Бошнякова-Събинска

